

НОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ПЕРІОДУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Запропонована стаття розглядає розвиток німецької мови, її нормування в лицарському епосі та мінезангу. Дослідження представляє стан лексичного складу періоду середньовіччя з його діалектними відмінностями, пояснює характер та значення запозичень. У статті аналізуються синтагми та особливості значень лексичних одиниць.

Ключові слова: запозичення, лицарський епос, мінезанг, стиль, стилістичне забарвлення, діалект, придворний світ, добродетель.

Предложенная статья рассматривает развитие немецкого языка, его нормирование в рыцарском эпосе и миннезанге. Исследование представляет лексический состав средневекового периода с его диалектными отличиями, объясняет характер и значение заимствований. В статье анализируются синтагмы и особенности значений лексических единиц.

Ключевые слова: заимствование, рыцарский эпос, миннезанг, стиль, стилистический окрас, диалект, придворный мир, добродетель.

The given article considers the progress of German language, its normalization in knight epos and minnesang. The study presents the state of Middle Ages lexical forms, with its dialectical differences, explains the character and loanwords meanings. The given article analyzes syntagmas and peculiarities of lexical unit meanings.

Key words: adoption, knightly epos, minnesang, style, stylistic colour, dialect, court world, virtue.

Вступ. Розвиток мови безпосередньо відображався в лицарському епосі та мінезангу. У вік хрестових походів лицарство розвинулось до наддержавної культурної спільноти, для якої були характерні особливі форми вираження та які розпалися після завершення штауферської епохи. У лицарстві, носії нової культурної течії поєднали старе дворянство з новими службовцями, які піднялися кар'єрними сходами в штауферський час, відображали форми життя і мислення верхнього суспільного прошарку. Бюргерство та селянство знаходилися в цей період на задньому плані. Особливо артус-роман зображує витончений і багатий світ придворного життя. Витонченість полягає в служінні жінці. Повчальна поезія охоплює ідеальні життєві форми придворного та лицарського суспільства. Багатству нового життєвого ідеалу надається нове забарвлення, нова гідність, оволодіння мовою лицарського класу.

Аналіз досліджень і публікацій. Мова цього прошарку ввійшла до лицарського епосу та служить для уникнення всіх можливих діалектних особливостей, застарілих слів і формул минулого епічного стилю, фламандських і французьких запозичень для позначення незрозумілих, чужих речей і понять, які надавали словниковому складу дивний, осліплюючий вигляд.

Постановка завдання. Передумови розвитку та існування лицарства, їх писемності були багатогранними та схожими на французькі. Західних сусідів вважали джерелом натхнення німецьких лицарів. Як наслідок, така велика кількість не німецького матеріалу і видів стилю призвела до надлишку іноземної лексики в німецькому словниковому складі. У лицарському епосі вживались також слова, які були характерні для інших стилів: *meisterschaft* – 'майстерність', *werke* – 'робота', *tumber man* – 'слабкий чоловік', *hoher prîs* – 'висока нагорода', *wât* – 'одяг', *got* – 'бог', *ze helfe komen* – 'прийти на допомогу', *fröude* – 'радість', *schilt* – 'щит', *zehender kor* – 'хор янголів'. Так, навіть збережена лексика, збережені фрази рідною мовою багаторазово вживались в новому світі уявлень і їм надавалися нові значення. Уже *Готфрід фон Страсбург* подав лавровий вінець *Гартману фон Аю*, тому що його відомий твір «Івайн» являє собою візеріть придворної мови, а його лексика знаходить всебічне застосування: *'Nun, ritter, vergehet es mit dem leben und auch mit dem herzen, ihm, der euch leben, hab und gut gegeben hat'* – 'Ну, лицаре, віддач життям і також серцем, йому, хто дав вам життя, майно й добро'. *'Dem kriuze zimt wol reiner muot und kiusche site, so mac man saelde und allez guot erwerben da mite'* – 'Хрест повинен вимагати

чистого серця і щирості, таким чином можна отримати блаженство і земне щастя» [7, с. 150].

Але слід зазначити, що класичний розвиток німецької літератури штауферського періоду не був довгим. Уже в XIII столітті готувався поворот та зміни всіх життєвих відносин. Занепад Штауферів і церковної ієрархії призвели, в свою чергу, до занепаду лицарства. У той час, коли лицарсько-придворний прошарок слабшав, відбувалося зміцнення бюргерства процвітаючих міст. Їхні грошові відносини знищили натуральне господарство, давні ленні відносини припинили своє існування. Церкву і релігійне життя сколихнули еретичні рухи та виникнення жєбрущих орденів і містичних течій. Життя наповнюється сильними хвилюваннями, словниковий склад мови вимагає нових лексичних одиниць, які могли б описати та охарактеризувати зміни, що відбуваються в суспільстві. Усі названі процеси відбуваються в мові в XIII столітті, не дивлячись на те, що придворний елемент все ще присутній в ній та літературі майже до кінця століття. Наприклад, у творах *Конрада фон Вюрцбурга*: *‘Tou mit vollen ûf die rôsen âne tuft, ûzer bollen schône sliufet, manger lôsen blüete kluft’* – ‘Заповни розами, які дозріли, додай бруньки тих, які ще сплять’ [12, с. 132].

‘Darîn senkent sich diu vogelîn, diu gedoene lûte erklenkent’ – ‘У нього опустилась пташка, спів якої людям звучить’ [12, с. 131].

‘Swâ tac erschînen sol zweîn liuten, die verborgen inne liebe stunde mûezen tragen’ – ‘Важко з’являється день для двох людей, які повинні приховано нести свою любов’ [12, с. 130].

Лицарство взагалі взяло свій початок на півночі Франції на одне століття раніше, ніж у Німеччині. Але разом із розповсюдженням нового способу мислення та життя поширюється також мова цього прошарку на німецькій землі в період із 1050 по 1200 роки. Велика кількість французьких запозичень, присутня у творах придворних поетів та їх послідовників, припинила своє існування разом із занепадом лицарського класу. Французькі слова надавали, на думку поетів, певну зручність та стилістичне забарвлення. У творах *Генриха фон Фельдеке*, *Готфрида фон Страсбурга*, які стояли на вершині цього жанру, зустрічаємо лексику французького походження, що описує життя лицарських кругів. Багато запозичень зустрічаються також в «Енеїді» та «Трістані»: *covertiure* – ‘попона’, *garzêuæn* – ‘озброєння’, *âventure* – ‘пригода’, *harnas* – ‘броня’, *hurten* – ‘розганятися’, *juste* – ‘двобій зі списками’, *kastelân* – ‘кастильський’ (кінь), *paulûn* – ‘військова палатка’, *schavalier* – ‘лицар’, *sarjant* – ‘сержант’, *turnei* – ‘турнір’, *blanke* – ‘товста дошка’, *baldekîn* – ‘багдадський шовк’, *blenke* – ‘белила» [11, с. 152].

Але при цьому слід наголосити, що поети, вживаючи іноземну лексику, робили це в певних місцях та з певною дисциплінованістю. *Гартман фон Аве* в молодому творі, артусовому романі «Ерек», надав нового тону придворно-лицарському епосу. Його поезія буквально насолоджується

великою чисельністю слів іношомовного походження, які згодом увійдуть до лексичного складу німецької мови *banier* – ‘вигнання’, *enschumieren* – ‘перемагати’, *hamît* – ‘побиття’, *hurtlich* – ‘швидкий’, *schapel* – ‘жіноча прикраса для волосся’, *soldân* – ‘султан’, *zimieren* – ‘прикрашати». Згодом, *Гартман фон Аве* відійшов від такої кількості запозичень у своїх творах. У порівнянні з 71 лексемою «Ерека», «Івайн» налічував тільки 37 запозичень. Тут зустрічаються такі слова *leisieren* – ‘біг коня зі зв’язаними ногами’, *salse* – ‘солоний бульон’, *walopieren* – ‘атака на супротивника на турнірі» [12, с. 153]. Його легенди за змістом відповідають придворному роману, незважаючи на меншу кількість французьких слів.

Найбільшу кількість вживання іношомовних слів демонструє також *Вольфрам фон Ешенбах* у тенденції схиляння до стилю бароко. Його *Парцифаль* використовує велику кількість французьких слів із придворно-лицарського світу: *lanze* – ‘ланце’, *gabilôt* – ‘куртка’, *hârsenier* – ‘захист голови під шоломом’, *schinvotier* – ‘колінна чашечка’, *fintâle* – ‘нижня частина обличчя’, *zimierde* – ‘прикраса шолома»; з лицарського життя: *hurt* – ‘початок руху’ (під час верхової їзди), *poinder* – ‘початок верхової їзди’, *tropel* – ‘звід’, *walap* – ‘галоп»; з опису прошарку: *scheneschlant* – ‘лицар Граалю’, *kumpân* – ‘компаньон’, *ribbalt* – ‘волоцюга»; з назв одягу, взуття: *stival* – ‘чоботи»; з домашнього господарства: *matraz* – ‘матрас’, *phlûmît* – ‘пирівова подушка»; із продуктів харчування: *agraz* – ‘яблучний бульйон’, *vînâger* – ‘винний оцет’, *castâne* – ‘каштан’. Також зустрічаються поодинокі вирази: *kapûn* – ‘кастрат’, *mat* – ‘мат’, *passâsche* – ‘перехід’, *schoi* – ‘радість’, *conterfeit* – ‘фальшивий’, *alûnen* – ‘буму’, *flôrieren* – ‘прикрашати’, *vermaledîen* – ‘підшивати підкладку на одяг’. На відміну від *Гартмана фон Аве*, *Вольфрам фон Ешенбах* у своїх пізніх творах не тільки не відмовляється від вживання іноземних слів, але ще й збільшує їхню кількість вживання [10, с. 153].

Готфрид фон Страсбург випередив *фон Ешенбаха* щодо вживання іношомовної лексики. Але французькі слова належать у нього зовсім до інших понятійних сфер. У його словниковому складі зустрічаються фахові вирази з області музики і поезії, такі як: *pasturele* – ‘пастораль’, *rundate* – ‘рондата’, *fabele* – ‘фабула’, *schansôn* – ‘пісня’, *melodie* – ‘мелодія»; вирази з мови мисливців: *koppeln* – ‘об’єднувати’, *furkie* – ‘роздвоєння»; загальні вирази: *cumpanjôn* – ‘компаньйон’, *maniere* – ‘манери’, *figure* – ‘фігура’, *blunt* – ‘супроводжуюче слово» для протиставлення виразу “з білими руками”, *triste*, *sarrazînisch* – ‘сарацинський’, *brûnieren* – ‘руйнувати’, *praerie* – ‘луг» [10, с. 154].

Таким чином, проаналізувавши твори *Готфрида фон Страсбурга*, *Вольфрама фон Ешенбаха*, *Рудольфа фон Емса*, *Конрада фон Вюрцбурга* щодо лексичного складу, а також мову героїчного епосу, можна зробити висновок, що

запозичені слова вживались, у першу чергу, для більш чіткого позначення атрибутів придворно-лицарського життя, їхніх занять, для опису сфер їхніх інтересів, організації суспільства.

Розповсюдження французьких складових частин придворно-лицарського словникового складу на німецькій території відбувалося через Фландрію, Вестфалію, а звідти поширювалося на північну Німеччину. Розвиток літератури просувався в напрямку Кельна, де на нижньорейнській території з'явився перший любовний роман придворного стилю. Із Фландрії походить граф Рудольф – герой першого німецького лицарського роману, з бельгійської провінції Лімбург походить *Генрих фон Фельдеке*, в «Енеїді» якого чітко виражені риси поезії лицарського епосу. У «Трістані» Готфрида відчувається артусівський епос нижнього Рейну. Від нижнього Рейну простягається жива форма спілкування до баварських та австрійських областей, де завдяки колоністському руху з Фландрії знайшли поширення французькі елементи. Фландрське лицарство вважалося зразковим у артусовому епосі та служило взірцем ідеального лицаря молодому Грегоріусу. Отже, фламандська була присутня в мові німецьких придворно-лицарських поетів. Так, у творах *Вольфрама* багаторазово зустрічається слово *wāfen* – ‘бідний’, яке походить від нижньонімецького *wāpen*, як вираз лицарської складової частини з Фландрії [9, с. 161].

Сама назва «*ritter*» – ‘лицар’, яка відіграє вирішальну роль у культурному розвитку придворного існування, проникла спочатку як складова частина лицарської культурної мови на південь і вживалась у середньовісній німецькій мові в таких формах: *ritter*, *ritære*, *riter*. На жаль, немає точних даних про те, коли саме це слово з'явилося у вжитку в німецькій мові, оскільки воно саме дуже рідко використовувалося у літературних творах. Тільки *Конрад фон Вюрцбург* почав активно використовувати цю лексему в своїх творах та римувати її: *bitter ritte* – ‘гіркий лицар’, це словосполучення вважалося найчастіше вживаним у середньовіччі. До цих зрозумілих випадків додаються також інші, але менш досліджені. Так, наприклад, лексема *gelücke* – ‘щастя’ ввійшла до вжитку в німецьку мову разом із лицарством, подолавши шлях із північного заходу в XII столітті [8, с. 160].

Збагачення лексичного складу середньовісній німецької мови відбувалося завдяки лицарському епосу, навіть якщо він позначав більш-менш ескізне відображення дійсності. Унаслідок доброго оволодіння поетами мовою, в ній з'являлися нові вирази у великій кількості, частково композити, входження яких до літературної мови виконувало мовотворчу функцію. Так, твори *Гартмана*, *Вольфрама* та інших налічують багато нових складних слів. Багатство мови *Вольфрама фон Ешенбаха* базується на власному словниковому запасі, який він черпає з багатьох джерел, таких як: народна мова, героїчний епос. Але його

лексичний склад не враховують лицарські поети з інших німецьких та не німецьких областей. Використання та комбінування мовного матеріалу можна вважати його власним творінням. У новоутвореннях беруть участь усі частини мови, а саме: іменники, прикметники, дієслова, прислівники: *âderstöz* – ‘гордість у жилах’, *schelmelac* – ‘інфекція у тварин’, *altwîs* – ‘стара мудрість’, *lüttersnel* – ‘ясно і швидко’, *schnellen fliegens schîne* – ‘швидко летіти на світло’ [5, с. 169].

Інші новоутворення з'явилися завдяки словотворчим складам: *stözlich* – ‘гордо’, *rümeclich* – ‘славетно’.

Для *фон Ешенбаха* характерно також своєрідне вживання деяких партиципів: *bekerzet* – ‘прикрашати свічками’. Як новостворені слова виступають також утворення з *un-*: *ungastlich* – ‘негостинний’, *ungedulclich* – ‘нетерплячий’, *unsichert* – ‘непевнений’. Однак деякі його новостворені лексеми і вирази зустрічалися дуже рідко в повсякденній мові, наприклад: *roum* – ‘слава’, *swalwe* – ‘арфа’, *gagern* – ‘коливатися’.

Досить сміливу, з лінгвістичної точки зору, мовотворчу силу розвиває *Готфрид фон Страсбург*, який у своєму творі «Трістан» вживає низку насмішливих новотворень: «*swer uf der wortheide hochsprünge und wîtweide mit bickelworten welle sin*» – ‘Хто з героїв на словах високі стрибки робить і хоче багато розкидатися кубічними словами’, які він протиставляє барочному слововживанню *Вольфрама фон Ешенбаха* і дуже вільно оперує ними [4, с. 170]. Його лексика була слабо направлена на зображення та опис військової сторони лицарства, в основному коло інтересів зводилося до живого придворного життя і придворних занять, його незвичної обізнаності в мисливстві та лексикою навколо нього, у музиці та фахових вираженнях поетичного мистецтва, правових інтересів та риторики. Численні французькі запозичення, які служили джерелом натхнення у творчості поета, свідчать про надання переваги усьому французькому.

Поряд із перерахованими вище інтересами поета, знаходимо також зображення любовного гроту, опис якого веде поета до деяких виразів ковальського мистецтва і теслярського ремісництва. Його Трістан містить значну кількість словосполучень: *hastlist* – ‘швидкий розум’, *hastsite* – ‘швидкий звичай’, *betewîp* – ‘жінка, що молиться’, *betlegelt* – ‘схилений в молитві’, *betmære* – ‘відома молитва’, *bickelwort* – ‘кубічне слово’, *brütleite* – ‘повчання нареченої’, *buochlein* – ‘книжечка’, *bûgeræte* – ‘будівельний інструмент’, *endenot* – ‘кінець нужди’, *erbinne* – ‘власна любов’, *hübensmit* – ‘гостроверхий шолом’ [6, с. 23-89].

Також застосування біблійської лексики показує нові елементи в словниковому запасі *Готфрида*: *lastermære* – ‘відома погана звичка’, *lebesite* – ‘життєвий звичай’, *hovemâze* – ‘величина двору’, *håltürlin* – ‘прихований вхід’, *herzegalle* – ‘приховане в серці зло’, *herzeniftel* – ‘сердечна племінничка’, *herzequale* – ‘сердечна мука’,

herzesorge – ‘сердечний клопіт’, *herztochter* – ‘сердечна донька’, *horndon* – ‘вид мелодії духового горну’, *hoverât* – ‘придворна рада’, *hütesnuor* – ‘шнур до палатки’, *vogeliet* – ‘пташина пісня’, *hoverecht* – ‘придворне право’, *hovelist* – ‘придворний розум’ [7, с. 12-98].

Словниковий запас героїчного епосу збагачує та урізноманітнює лицарську поезію та навпаки. Особливо це помітно в новоутвореннях, що описують життя *Кудрун*. Хоча словниковий запас *Кудрун* виходить за межі «*Пісні про Нібелунгів*», субстантивовані композити стають загально-вживаними: *kampfwerc* – ‘зброя для боротьби’, *kampfwise* – ‘спосіб боротьби’, *kielgesinde* – ‘команда на судні’, *kielkemenâte* – ‘каюти на судні’, *klugemære* – ‘відомий розум’, *klugenôt* – ‘нестача розуму’, *lîpgerete* – ‘засоби для життя’, *lobebrunne* – ‘джерело похвали’, *lôrschapelekîn* – ‘лавровий віночок’, *muotgedene* – ‘мужній настрій’. Із повчальної поезії придворної сфери слід відмітити *Томазіуса Вельшера*, його новоутворення – це складні слова на *-unge*: *schutzzil* – ‘кінцева мета’, *-lîche*, *-ære*, *-heit*; *rûmerlich* – ‘славний’, *herrenlich* – ‘правлячий’, *versunnenlich* – ‘самовпевнений’, *sælicheit* – ‘блаженство’, які полегшували поету варіації при римуванні [4, с. 34-90].

Придворний словниковий запас німецької поетичної мови з 1200 по 1300 роки збагачується ще й тому, що лексика, яка вже була у вжитку, наповнювалася новими змістами придворного спрямування. Деякі вчені докоряють лицарським поетам тим, що вони зовсім не займалися мовотворчою діяльністю, а розширення словникового запасу відбувалися тільки за рахунок зміни значення [5, с. 175]. Протягом цього періоду змінюються також пріоритети в поезії. Наприклад, у XII столітті на першому плані був чоловік, васал, а на зламі XII і XIII століть відбувається етичне і соціальне зниження лексеми *wîr*, яка позначала тільки жіночу статі, а *vrouwe* несла в собі соціальну належність. Із 1200 року цей напрям стримується меншою мірою в літературі, тому спостерігається протилежний рух у лицарському епосі та мінезангу, який тісно пов’язаний з іменами *Вольфрама фон Ешенбаха* та *Вальтера фон дер Фогельвайде*: *wîr* – стає почесним іменем статі, з високою етичною оцінкою, яка спостерігається протягом усього століття. З появою бюргерської поезії в епосі і ліриці *vrouwe* розвивається у напрямі позначення статі, як наприклад, у проповідника *Бертольда*, який у кінці століття в цьому значенні вживає *wîr*. До початку XIII століття *juncvrouwe* означає благородну даму, причому зовсім природно, що поняття цнотливості та сімейного стану знаходяться зовсім поруч. Щоб уникнути таких тонкощів, поети вживали для позначення жінки лексичну одиницю *herrin* – ‘пані’. *Бертольд* вільно вживає *juncvrouwe* в сучасному значенні, тому до кінця XIII століття закріплюється це слововживання. Протягом століття лексема

juncvrouwe вживалася також щодо Діви Марії: *virgo juncvrouwe*, тоді як слово *maget* набуло значення ‘служниця’. А лексема *vrouwe*, яка мала значення жіночої статі на протилежність *juncvrouwe* та почала вживатися для позначення заміжньої жінки як доводять дослідження у другій половині XIII століття [4, с. 175].

Високий мінезанг, у якому жінка була піднята до облагороджуючої сили й основний мотив якого був нерозділене кохання поета до заміжньої дами, досяг своєї кульмінації з *Райнмаром фон Гагенау*. З піснями *Вальтера фон дер Фогельвайде* до низького мінезангу проникають вже нові мотиви.

Результати дослідження. Соціальна структура допомогла у прориві та становленні суспільній поезії, яка виступала як міцний літературний напрям. Стосовно дами, поет знаходився у схожому службовому становищі, як васал до свого господаря. Після одруження Фрідріха I з Беатріс Бургундською лірика трубадурів приходить разом із нею до Німеччини. Соціальний престиж цієї лірики росте сам по собі.

Мотив кохання до заміжньої жінки пояснюється устроєм лицарсько-придворного суспільства. Жінка знаходиться в ньому в центрі уваги, особливо в культурному житті – жінки і лицарі не вміли, наприклад, читати. Тільки заміжня жінка могла щось зробити в суспільстві, тому що дівчата виховувалися, зазвичай, у монастирях, де отримували також необхідну для того часу освіту [3, с. 277].

Також варта уваги, на наш погляд, зміна значення лексеми *edele* – ‘благородний’. Це часто вживане слово в «*Пісні про Нібелунгів*», та в героїчному епосі виступає в ролі позначення речей та описуванні дворянського походження, яке властиве знатним особам, тому воно образно вживається при зображенні вищих осіб та речей. Одночасно при цьому опускаються духовні якості, душа та норови. У творах мінезангу, в лицарському епосі *edele* зустрічається значно рідше, але завжди в одному й тому самому значенні.

Що стосується бюргерського поета, то він відкриває душевне благородство за дворянським походженням. *Готфрід фон Страсбург* вводить словосполучення *edele herze* – ‘благородне серце’ в «*Трістані*», яке понятійно сполучується з виразом *schöne Seele* – ‘красива душа’ і в подальшому буде вживатися в літературі. Послідовники *фон Страсбурга* *Рудольф фон Емс* і *Конрад фон Вюрцбург* взяли на озброєння цей вираз, але з помітним спрощенням його значення [2, с. 177]. Це пояснює стиль *Рудольфа фон Емса*, який вживав вираз *edele herze* в стилі героїчного епосу як ознаку походження. Вживання *Готфрідом* цього виразу не спонукало його до наслідування. У містиків, зокрема в майстра *Екгардта*, знаходимо також джерело переходу лексеми *edele* з соціальної і правової сфери в моральну. Звідси й походить перенесення слова на душевні якості та дії. *Edele sele* – ‘благородна душа’ – це також один злюбимих виразів містиків. Світська, народно

мовна лірика лицарського класу, яка розвивалася з лицарсько-придворною культурою в другій половині XII століття дістала назву мінезанг. Через поняття *Minne* 'кохання' ця лірика є єдиною у своєму роді в історії любовної поезії. Терміни *minnesang*, *minnesinger* започаткували *Вальтер фон дер Фогельвайде* та *Гартман фон Ауе*. Мінезанг розпочав свою історію у Франції, у Провансі. Дуже швидко форми і змісти прованської лірики трубадурів були перейняті в Німеччині. Німецький мінезанг несе в собі деякі характерні риси народної музики, латинської поезії вагантів та грегорианства [1, с. 277]. *Генрих фон Фельдеке* вважався серед однодумців вірцем придворної поезії німецькою мовою, завдяки благородному духу свого твору, а також витонченій формі поетичного мистецтва. Важливим для мінезангу був, започаткований у Франції придворний роман.

Висновки. Таким чином, основні твори середньовіччя об'єднують середньовісньонімецьку мову, інакше кажучи відбувається спілкування єдиною, спільною мовою в лицарських колах різних місцевостей. Саме в *поетів* можна спостерігати, як створюються на нижньорейнсько-лімбурзькому діалекті невеликі вірші, розраховані на невелике коло читачів. Вони уникають діалектизмів у віршах, особливо при римуванні

[12, с. 48]. Митці римують та об'єднують слова так, що мова сприймається як єдина, тому що при переносі рим із нижньорейнсько-лімбурзького діалекту на верхньонімецьку мова набуває ненормованих відтінків. Але при цьому ще рано стверджувати, що йдеться про передумови створення літературної мови, тому що у випадку *фон Фельдеке* йдеться про мааслендський і західно-середньонімецький-тюрингський діалекти в одному тексті та спроби їх об'єднання. Метою такого прийому було здобування прихильності публіки на півночі німецького мовного простору. Те, що *фон Фельдеке* прагнув, щоб його твори були зрозумілими для якомога більшої кількості людей, свідчить той факт, що поет був дуже стриманим у вживанні слів іншомовного походження, зокрема з французької.

Так, «*Енеїда*» була написана певною мірою нейтральною мовною формою, яка відповідала вимогам нижньорейнського, нідерландського та верхньонімецького читача. Слід відмітити, все ж таки, що поет тримав у полі зору не тільки рейнські діалекти, а також тюрингський, де він певний час жив та писав і розраховував на увагу лицарської публіки. Цілком можливо зрозуміти його спосіб римування, якщо припустити, що автор знав і враховував особливості верхньонімецьких діалектів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Левицький В. В. Історія німецької мови / В. В. Левицький. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 214 с.
2. Bach A. Geschichte der dt. Sprache / Adolf Bach. – Quelle&Meyer Heidelberg, 1956. – S. 360.
3. Brinker v. der Heyden C. Die literarische Welt des Mittelalters / Claudia Brinker v. der Heyden. – Darmstadt : WBG, 2007. – 191 s.
4. Brinkmann H. Zu Wesen und Form mittelalterlicher Dichtung / Hennig Brinkmann. – Halle (Saale) : Max Niemeyer Verlag. – 1998. – 204 s.
5. Drozd L. Deutsche Fach- und Wissenschaftssprache / Leo Drozd. – Oscar Brandstetter Verlag KG Wiesbaden, 1973. – S. 207.
6. Ehrismann O. Einführung in das Werk Walters von der Vogelweide / Otfried Ehrismann. – WBG Darmstadt, 2008. – S. 144.
7. Eine neue Geschichte der dt. Literatur hrsg. von Berlin University Press, 2007. – S. 1219.
8. Hausherr-Maelzer M. Die Sprache des Patriarchats / Michael Hausherr-Maelzer. – Verlag Peter Lang GmbH Frankfurt am Main, 1990. – S. 246.
9. Pretzel U. Mittelhochdeutsche Bedeutungskunde / Ulrich Pretzel. – Carl Winter Heidelberg, 1982. – S. 296.
10. Roelcke T. Fachsprachen / Thorsten Roelcke. – Erich Schmidt Verlag GmbH Co. KG Berlin, 2010. – S. 269.
11. Sahan F. Deutsche Heldengedichte des Mittelalters / Franz Sahan. – Verlag Peter Lang GmbH Frankfurt am Main, 1990. – S. 246.
12. Schiroke B. Parzivalrezeption im Mittelalter / Bernd Schiroke. – Wissenschaftliche Buchgesellschaft Darmstadt, 1982. – S. 232.

© Лисейко Л. В., 2013

Дата надходження статті до редколегії 01.02.2013 р.

ЛИСЕЙКО Лариса Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, в. о. завідувача кафедрою романо-германської філології Чорноморського державного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв.

Коло наукових інтересів: історія німецької мови, стилістика німецької мови, німецька література середньовіччя.